

...Poezie přeje odvážnému

MILAN BLAHYNKA

Básník **Alois Marhoul** má odvalu, jakou z nás má málokdo. Na dedikační stránce za titulním listem své nejnovější sbírky **STROM KTERÝ SE NECHAL TETO VAT** (Bondy s. r. o., Praha 2021, foto na obálce Tomáš Kešner, grafická úprava Petr Novák, 95 s.) děkuje svým bližním, kteří mu s psaním knížky pomáhali, zejména Toníku Dymákovi, a pak píše: „Věnováno mé manželce, která je se mnou už pětáctičet let, s přáním, aby se mnou zůstala co nejdéle. A mé rakovině, která je se mnou rok, s přáním, aby odešla co nejdříve, pokud možno beze mne!“ Přiznat se k těžké nemoci a dokonce jí dedikovat sbírku, to je odvaha a věřím, že ne marná. Rakovina jako podobná zlá feminina je zvyklá, že se svými vyhlédnutými oběťmi musí bojovat a že ne vždycky vyhrává. Jsou napadení, kteří jí spílají, nazývají sviní a zpupně tvrdí, že nad ní zvítězí. Na ty má obzvlášť velkou pifku a kosí je. Věřím, že Marhoulův zdvořilý a laskavým humorem neskrblící způsob má větší šanci a *Strom který se nechal tetovat* není poslední kniha svého autora.

Vím, o čem mluvím. Mou dětskou lásku napadla rakovina těsně před maturitou. Měla ráda poezii, do dopisů, které mi posílala do gymnázia, vkládala básně, které se jí líbily, milovala přírodu a vůně květin, ne náhodou se jmenovala Květa, povahou byla smíšek. Smála se, i když jiné brečely. Neplakala, ani když se octla na onkologii a pak v léčebně, psala mi listy plné vtipu a nepředstírané pohody, zamilovala se tam do soupacienta, za něhož se tam i provdala a po šesti letech vyšli oba zdraví, odmaturovala, vystudovala na univerzitě a spolu se svým mužem se věnovala po celý život keramické tvorbě.

Láska, poezie, humor a odvaha přeji odvážným. Věděl o tom Vergilius, který zpopularizoval úsloví *Audaces fortuna iuvat*, *Štěstěna přeje odvážným*. A protože poezie je štěstí i v neštěstí, štěstí přeje i básníkům a doufám, že Marhoulvi se dostane té přejnosti. V tom mém přání je i velký kus čtenářského sobectví, protože číst Marhulovy verše je radost a v této nemocné době i útěcha a úleva.

Tak jako nikoli poprvé i ve *Stromě který se nechal tetovat* jsou oba pohledy na svět, řečeno hrubě, pohled optimistický i pesimistický nebo přesněji skeptický. První polovina knihy (*Je!*; ten vykřičník prozrazuje zdánlivě nesmlouvavou kategoričnost „daných jistot“) je celá z básní, které všechny začínají sponou *Je: Je podtrženo a bez čárek, Je hra na fanty, Je na pot a slzy, Je na sundej to ze mě* atd. Zkrátka ze záběrů na to, co v našem životě a světě existuje a s čím je nám se stále vyrovnávat. Tak v básni *Je na ostří nože* „je nebezpečno“, neboť „ocílka vůbec nezahálí / plní své poslání / tuposti navzdory“: „Civilizace zešílela / psychiatři se zbláznili / Globalizace zvedla závory / přesto / nebo právě proto: // Je na ostří nože! / Pesimisté tvrdí: Bude hůř / Optimisté tvrdí: Bude hůř / Jenom my víme: Bude na ostří nože / a to je dobrá zpráva / Že / Vůbec / Něco / Bude!“

Černý humor odpovídá v jiné básni na otázku „jak vám je“ opatrnými slovy „zatím dobrý“; a pointa „Zatím dobrý / kamaráde“ po marhoulovsku bez vypínání skromná, za každý okamžik vděčná, nedeprimuje.

Humor dominuje i v druhé části knihy, v tázavém oddíle *A nebo není?* Jak u Marhoula často, jeho báseň torpeduje přísloví, úsloví, heslo, výstražný nápis – například v básni *Nedotýkejte se* „ani Andělů na zem padlých / Nastavují nám zrcadla / která probíjejí / Ale buďte v klidu / Nejde o nic moc // Jenom - - - / Jenom o život.“ Takto umí Marhoul jedním vrzem varovat před nebezpečnými styky s nežádoucími svrženými včerejšími „Anděly“ (to na člověka vrhá špatné

světlo), zároveň pak pranýřovat licoměrné oficiální chlácholení a do třetice naplno říci, jak život člověka pro mocné nic neznamená. I černočerný humor je přesvědčivý, když si žertěř dokáže udělat blázna ze sebe sama, jak je tomu v básni *Varovné signály*: „Našim dětem začínají šedivět vlasy / Spolužákům přestávají / fungovat těla / A paleontologové“ (méně invenční básník by napsal: patologové) „si mě / se zájmem prohlížejí // Něco se děje!“

Marhoul je básník chvály obyčejného života. Jak směšný je *Strom který se nechá tetovat*, aby nebyl obyčejný. Chvilku to byl pro celý les šok, ale dnes je „k smíchu“ strom nepotetovaný. *Zenový buddhismus?* ptá se báseň, v níž si řidič autobusu nahlas posteskně, že musel utratit psa, kterého měl na hlídání. Jeden cestující ho *utěší*, že on má manželku, která ho „hlídá / 24 hodin denně“ a *nechtěný posluchač* na to: „Jestlipak ji už strčil do boudy?“ Marhoul je básník životní pohody a empatie, která rozumí nejenom lidem, ale i věcem. „S kolíčky se už nebavte! // Vyštěkla opuštěná zahanbená / v ranní jinovatce se lesknoucí / šňůra / Bez prádla úplně nahá // My dva byli v ložnici // Ale to už je jiný příběh!“

Možná jsou někomu takové nápadité, životní dobré míry plné verše málo. Rád bych je hájil, ale netřeba. Neboť, jak se praví v názvu předposlední básně sbírky, *tak je to se vším*: „v malé dílně / sedí u verpánku básník / a opravuje boty // Zákazníci přinášejí / Adidas Baťa Gabor Rieker // Po čase přijdou a zaplatí a - - / a vůbec si nevšimnou / že neodnášejí boty / ale bílé černé hnědé žluté / lakované nebo semišové / básně!“

Zkrátka básník, jakým je Alois Marhoul, díky svému umění, proměňuje staré, užuž k vyhození, v zázračně nové, hřejivě semišové.